

Almanna- og mentamálaráðið

Dagfesting: 6. november 2024
Mál nr.: 24/03479-
Málsviðgjört: HP
Ummælistíð: Skrivið frá/til
Eftirkannað: Lógartænastan dagfestir

Uppskot til

Løgtingslóg um broyting í lögtingslóg um almannapensjónir o.a. (Áseting av pensjónsaldri)

§ 1

Í lögtingslóg nr. 48 frá 10. mai 1999 um almannapensjónir o.a., sum seinast broytt við § 5 í lögtingslóg nr. 159 frá 10. desember 2021 verða gjørdar hesar broytingar:

1. § 4 verður orðað soleiðis:

“§ 4. Fólkapensjónsaldurin er:

- 1) 67 ár fyri persón, ið er føddur áðrenn 1. juli 1957.
- 2) 67 ½ ár fyri persón, ið er føddur í tíðarskeiðinum 1. juli 1957 til 31. desember 1962.
- 3) 68 ár fyri persón, ið er føddur í tíðarskeiðinum 1. januar 1963 til 31. desember 1966.
- 4) 68 fyri og 3 mánaðir fyri persón, ið er føddur í tíðarskeiðinum 1. januar 1967 til 30. september 1967.
- 5) 68 ár og 6 mánaðir fyri persón, ið er føddur í tíðarskeiðinum 1. oktober 1967 til 30. juni 1968.

6) 68 ár og 9 mánaðir fyri persón, ið er føddur í tíðarskeiðinum 1. juli 1968 til 31. mars 1969.

7) 69 ár fyri persón, ið er føddur í tíðarskeiðinum 1. apríl 1969 til 31. desember 1969.

8) 69 ár og 3 mánaðir fyri persón, ið er føddur í tíðarskeiðinum 1. januar 1970 til 30. september 1970.

9) 69 ár og 6 mánaðir fyri persón, ið er føddur í tíðarskeiðinum 1. oktober 1970 til 30. juni 1971.

10) 69 ár og 9 mánaðir fyri persón, ið er føddur í tíðarskeiðinum 1. juli 1971 til 31. mars 1972.

11) 70 ár fyri persón, ið er føddur aftan á 31. mars 1972.

Stk. 2. Í 2030 verður pensjónsaldur fyri persón føddur aftan á 31. mars 1972 ásettur í lögtingslóg, galdandi frá í fyrsta lagi 1. januar 2043.”

2. § 5 a, stk. 2 verður orðað soleiðis:

“*Stk. 2.* Framskundað pensjón kann tillutast persóni, ið er fyltur 64½ ár. Frá 1. juli 2030 kann framskundað pensjón tillutast persóni, ið er fyltur 65 ár.

§ 2

Henda lögtingslóg kemur í gildi dagin eftir, at hon er kunngjørd.

1.1. Orsakir til uppskotið

Føroyingar liva longri, og flestu føroyingar liva eisini longri við góðari heilsu. Í 2005 kundi ein fólkapensjónistur vænta at liva í 16 ár, meðan í 2020 kundu tey vænta at liva í 19 ár. Tað eru eisini nógvir føroyingar, sum eru virknir á arbeiðsmarknaðinum aftan á, at fólkapensjónsaldurin er rokkin. Høga arbeiðsvirknið hjá teimum eldru er eitt týðandi íkast til búskapin og er ein hjálp á einum sperdum arbeiðsmarknaði.

Men hóast høga arbeiðsvirknið hjá teimum eldru, so verður neyðugt at tillaga pensjónsaldurin. Samstundis sum tað eru nógv, sum halda fram at arbeiða, tá tey fara um pensjónsaldurin, so er tað eisini nógv, sum gevast. Gongdin í økta livialdrinum fer sannlíkt at halda fram í nógv ár, og tað fer at leggja trýst á føroyska búskapin.

Sambært løgtingslóg nr. 66 frá 30. apríl 2018 um broyting í løgtingslóg um almannapensjónir o.a. hækkar pensjónsaldurin úr 67 ár til 67½ í 2024 og aftur til 68 ár í 2030. Løgtingslógin hevur eisini ásetingar um, at pensjónsaldurin skal hækka frameftir, um so er at livialdur føroyinga heldur fram at hækka. Gongdin seinastu 15 árin vísir, at væntaði livialdurin hjá fólkapensjónistum er øktur munandi. Í 2024 hækkar pensjónsaldurin sum nevnt við hálvum ári, men seinastu 10 árin er væntaði livialdurin øktur við 0,8 árum. Tað merkir, at livialdurin er øktur meira enn pensjónsaldurin.

Skal pensjónsaldurin hækka aftur, skal tað gerast í løgtingslóg, og tí verður hetta uppskotið lagt fyri Løgtingið.

Føroyski búskapurin er ikki haldførur, og avbjóðingin er, at tað ikki er javnvág millum almennu inntøkurnar og útreiðslurnar í framtíðini. Neyðugt er við munagóðum inntrivum, fyri at bóta um vantandi haldførið, og eitt av hesum inntrivum er at hækka pensjónsaldurin. Talið av fólkapensjónistum økist hvørt ár og fer at økjast í nógv ár fram. Samstundis økist livitíðin hjá fólkapensjónistum og harvið fleiri ár, pensjónistar fáa fólkapensjón. At tað verða fleiri eldri fer eisini at hava við sær øktar útreiðslur til eldrarøkt og heilsuverk og fer eisini at leggja trýst á arbeiðsmarknaðin. Øktur pensjónsaldur fer at hava við sær, at økta livitíðin fer at blíva brúkt til fleiri ár á arbeiðsmarknaðinum, og tað stuðlar undir framtíðar fígging av velferðarsamfelagnum, og bøtt verður um haldførið í føroyska búskapinum.

1.2. Galdandi lóggáva

Pensjónsaldurin er ásettur í § 4 í løgtingslóg í almannapensjónir o.a. Pensjónsaldurin hevur til allar tíðir verið 67 ár, men hækkaði hann til 67½ ár fyri persónar, ið eru føddir í tíðarskeiðinum 1. juli 1957 til 31. desember 1962, og 68 ár fyri persónar, ið eru føddir aftan á 31. desember 1962. Í praksis merkir tað, at pensjónsaldurin hækkaði til 67½ ár 1. juli í 2024 og hækkar til 68 ár 1. juli 2030.

Pensjónsaldurin, sum er ásettur í løgtingslóg um almannapensjónir o.a., verður eisini brúktur sum skilmark í øðrum skipanum og aðrari lóggávu. T.d. rættindi og skyldur sambært løgtingslóg um arbeiðsmarknaðareftirløngargrunn (eisini nevndur Samhaldsfasti) fylgir pensjónsaldurin í løgtingslóg um almannapensjónir. T.e. at persónur undir fólkapensjónsaldur rindar til grunnin, meðan fólkapensjónistar fáa útgjald úr grunninum.

Fólkapensjónistar rinda ikki til Barsilsskipanina og Arbeiðsloysisskipanina, men hava samstundis heldur ikki rætt til veitingar úr Barsilsskipanini og Arbeiðsloysisskipanini.

Harumframt hava fólkapensjónistar lagaligari treytir hjá Heilsutrygd og gjalda lægri kringvarpsgjald.

Rætturin til flestu almannaveitingar steðga við fólkapensjónsaldur. T.d. fyrítíðarpensjón, framskundað pensjón, fyríbils uppihaldsveiting, sjúkradagpeningur og lønarískoyti til tillagað starv. Lóggávan er soleiðis orðað, at rætturin til hesar veitingar sjálvvirkandi fylgir fólkapensjónsaldrinum. Tað merkir, at um fólkapensjónsaldurin hækkar, so er ikki neyðugt at tillagað aðra lóggávu.

Til tey, sum eru niðurslitin, og sum tí ikki megna at vera á vanligu arbeiðsmarknaðinum til fólkapensjónsaldur, hava vit í Føroyum skipanir, ið veita eitt uppihaldsgrundarlag. Hægsta fyrítíðarpensjón er til tey, sum ongan arbeiðsførleika hava. Miðal og lægsta fyrítíðarpensjón er málrættað teimum, ið hava varandi skert arbeiðsføri, men tó hava nakað av arbeiðsføri eftir.

Frams-kundað pensjón kann veitast 3 ár áðrenn galdandi pensjónsaldur og er til tey, sum lúka treytirnar til fyrítíðarpensjón. Tá skipanin við framskundaðari pensjón varð sett í verk í 2020, var aldursmarkið fyri at fáa rætt til veitingina 64 ár. Nú pensjónsaldurin er hækkaður til 67½ ár, er aldursmarkið í sambandi við framskundað pensjón 64½ ár. Soleiðis sum galdandi lóg er orðað, hækkar aldursmarkið til 65 ár í 2030 og hækkar annars samsvarandi framtíðar hækkingum í pensjónsaldrinum.

Harumframt hava vit skipanina við tillagaðum størvum, har persónur við varandi skerdum arbeiðsføri, sum er á vanligu arbeiðsmarknaðinum, kann fáa lønarískoyti aftrat lønini frá arbeiðsgevera.

Tað eru 25 til 30 % av føroyingum, sum eru fyrítíðarpensjónistar, sum fáa framskundaða pensjón ella eru í tillagaðum starvi, beint áðrenn fólkapensjónsaldurin verður rokkin. Harumframt kunnu vera persónar, sum fáa aðra almannaveiting, sum eru langtíðarsjúkrameldað, ella sum av øðrum orsökum ikki eru á arbeiðsmarknaðinum.

Fólkapensjónistur, ið er føddur aftan á 1952, kann velja at útseta pensjónina, og afturfyri fær hann hægri pensjón seinni. Tað er einans grundupphæddin og viðbótin í fólkapensjónini, ið kann útsetast. Hækkaða pensjónin verður útgoldin sum ein sokallað bíðiviðbót. Tað eru í løtuni uml. 500 persónar, ið hava útsett pensjónina.

Verandi áseting um pensjónsaldur varð samtykt í 2018 við gildiskomu 1. desember 2019, og samstundis varð ein sonevnd indeksering sett í lógina. Ásetingin í § 4, stk. 3 er soljóðandi:

“Fólkapensjónsaldurin fyri persón, ið er føddur eftir 31. desember 1962 verður hækkaður, um so er, at miðallívstíðin sambært eini meting frá Hagstovuni fyri tey 65-ára gomlu seinastu 2 árinu fer upp um lívstíðina í 2013-2014, ið var 85,5 ár. Lívstíðin verður gjørd upp sum eitt einfalt miðaltal fyri menn og kvinnur. Um lívstíðin er hægri enn 85,5 seinastu 2 árinu, ásetur landsstýrismaðurin fólkapensjónsaldurin samsvarandi lívstíðini fyri tey 65-ára gomlu seinasta árið lagt afturat ein treytaður vøxtur í lívstíðini á 0,2 ár og frádrigið eitt fólkapensjónstíðarskeið á 18 ár. Avrunað verður niður til næsta hálva ár.”

Ásetingin er orðað við íblástri úr eini líknandi áseting í donsku almannapensjónslógini. Mett verður tó, at frymilin at framskriva pensjónsaldurin ikki í nóg stóran mun tekur hædd fyri, at føroyska hagtalsgrundarlagið er munandi lægri og tí er vandi fyri, at framskrivingin verður ov óneyv. Korona farsóttin hevur eisini skeiklað hagtølini einstøk ár, tó uttan at tað kemur at

ávirkað gongdina í livitíðini frameftir. Men um frymilin omanfyri skal brúkast til at áseta pensjónsaldurin í 2035 fer skeiklingin at ávirka úrslitið, og sostatt verður pensjónsaldurin ikki ásettur samsvarandi veruligu gongdini í livialdrinum.

Verandi orðing um indeksering og verandi orðing um, hvussu pensjónsaldurin í praksis skal ásetast er tó ikki greitt í galdandi lóg.

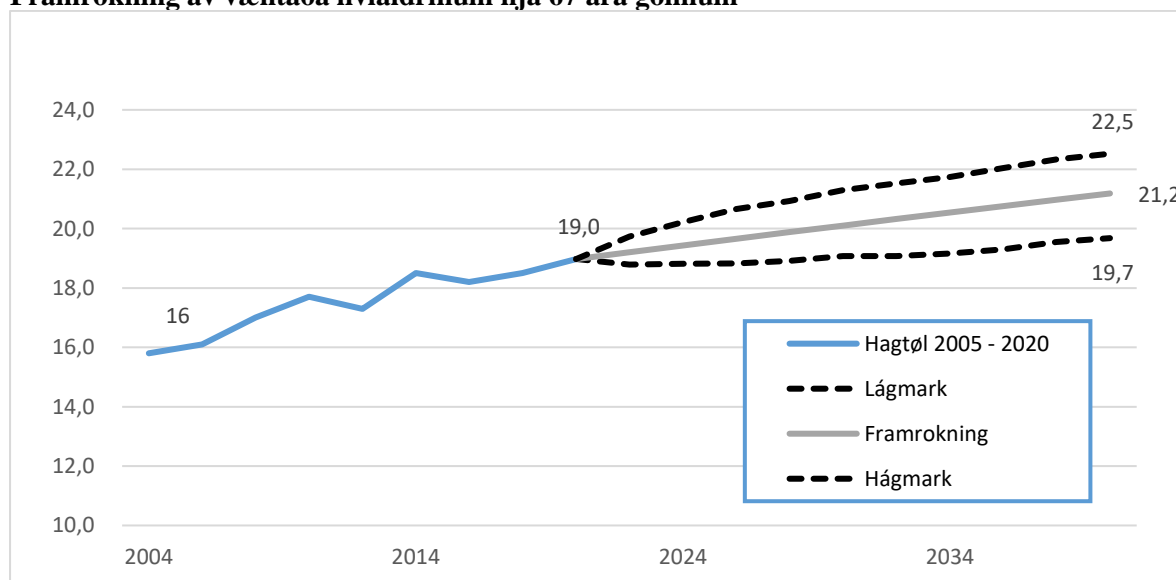
Umframt ásetingarnar um, hvussu pensjónsaldurin frameftir skal ásetast, stendur í galdandi lóg, at pensjónsaldurin ikki kann hækka við meira enn hálvum ári, fimta hvørt ár.

1.3. Endamálið við uppskotinum

Endamálið við uppskotinum er at betra um haldførið í føroyska búskapinum. Hátturin at áseta pensjónsaldurin í framtíðini verður broyttur við hesum uppskotinum. Í higartil galdandi lóg, er ásett ein indekseringsskipan, sum hevur til endamáls onkursvegna sjálvvirkandi at hækka pensjónsaldurin, um tað vísir seg, at livialdurin. Tað er tó ikki greitt í lógini, hvussu sjálv ásetingin skal fara fram í praksis. Ásetingin um indeksering av livialdrinum árinum frameftir verður strikað við hesum uppskotinum. Í staðin er ásett, at Løgtingið í 2030 skal taka støðu til pensjónsaldurin fyri persónar føddir eftir 31. mars 1972, og skal pensjónsaldurin verða galdandi í fyrsta lagi frá 2043.

Við uppskotinum hækkar pensjónsaldurin við einum ársfjórðingi um árið. Fyrstu ferð í 2035, tá pensjónsaldurin hækkar til 68 ár og 3 mánaðir, og seinastu ferð í 2042, tá pensjónsaldurin hækkar til 70 ár. Avgerðin um, at pensjónsaldurin skal hækka, er tikin við støði í framrokningum av væntaða livialdrinum hjá 67 ára gomlum føroyingum.

Framrokning av væntaða livialdrinum hjá 67 ára gomlum

Kelda: Poul Christoffer Thomassen, aktuarur (sí fylgiskjal 2)

Tá pensjónsaldurin hækkar, lækka útreiðslurnar til fólkapensjón sjálvandi. Samstundis hava løntakarar og onnur longri tíð at spara upp til egna pensjón, ið aftur merkir hægri inntøkugrundarlag, tá sjálv fólkapensjónin verður ásett.

Talvan niðanfyri vísir gongdina í pensjónsaldrinum higartil, og gongdina frameftir, sum hetta uppskotið hevur við sær.

Ár	Fólkapensjónsaldur	Galdandi fyri persónar føddir í tíðarskeiðinum
Inn til 1. juli 2024	67	Áðrenn 1. juli 1957
1. juli 2024	67 ár og 6 mánaðir	1. juli 1957 til 31. des. 1962
1. juli 2030	68 ár	1. jan. 1963 til 31. des. 1966
1. januar 2035	68 ár og 3 mánaðir	1. jan. 1967 til 30. sept. 1967
1. januar 2036	68 ár og 6 mánaðir	1. okt. 1967 til 30. juni 1968
1. januar 2037	68 ár og 9 mánaðir	1. juli 1968 til 31. mars 1969
1. januar 2038	69 ár	1. apríl 1969 til 31. des. 1969
1. januar 2039	69 ár og 3 mánaðir	1. jan. 1970 til 30. sept. 1970
1. januar 2040	69 ár og 6 mánaðir	1. okt. 1970 til 30. juni 1971
1. januar 2041	69 ár og 9 mánaðir	1. juli 1971 til 31. mars 1972
1. januar 2042	70 ár	Aftan á 31. mars 1972

Pensjónsaldur til og við 68 ár varð ásett við løgtingslóg nr. 66 frá 30 apríl 2018. Hetta uppskotið hevur sostatt við sær, at pensjónsaldurin hækkar víðari upp til 70 ár.

Tá pensjónsaldurin hækkar, økjast eisini árinum, sum aðrar almannaveitingar verða veittar. Aðrar almannaveitingar, so sum fyrítíðarpensjón, fyríbils upphaldsveiting, sjúkradagpeningur og framskundað pensjón kunnu veitast inn til fólkapensjónsaldurin er rokkin. Umleið 25 til 30 prosent av 66 ára gomlum fáa eina varandi almannaveiting, t.e. fyrítíðarpensjón, framskundað pensjón ella eru tillagaðum starvi. Øktur pensjónsaldur merkir eisini, at nakrir persónar leggja aftrat og fáa framskundaða pensjón.

Hetta uppskotið hevur eisini við sær, at aldursmarkið til framskundaða pensjón verður ásett til 65 ár, tá pensjónsaldurin hækkar næstu ferð tann 1. juli 2030. Tað merkir, at hóast pensjónsaldurin hækkar aftur í 2035 og árinum frameftir, so verður aldursmarkið til framskundaða pensjón verandi á 65 árum.

Hækkaður pensjónsaldur ávirkar útsetta pensjón soleiðis, at tíðin, sum bíðiviðbót verður uppspá, verður styttri, og harvið verða útreiðslur til bíðiviðbót í framtíðini eisini lægri.

Framrokningar vísa, at miðal livitíðin hjá føroyingum fer at hækka komandi árinum (sí fylgiskjal 2). Hetta uppskotið hevur við sær, at longda livitíðin verður brúkt til fleiri ár á arbeiðsmarknaðinum. Pensjónsskipanin verður við uppskotinum meira burðardygg. At pensjónsaldurin verður ásettur fram til 2042 merkir eisini, at borgarin hevur góða tíð at leggja sær pensjónstilveruna til rættis.

1.4. Samandráttur av nýskipanini við uppskotinum

Pensjónsaldurin hækkar stigvíst við 3 mánaðum um árið – fyrstu ferð í 2035. Í 2042 verður pensjónsaldurin 70 ár. Uppskotið ásetir, at Løgtingið í 2030 skal taka støðu til pensjónsaldurin galdandi frá í fyrsta lagi 1. januar 2043. Avgerðin skal verða grundað á gongdina í livialdrinum, og haldførisútlitini í føroyska búskapinum.

Aldursmarkið til framskundaða pensjón, sum í verandi skipan er ásett at vera 3 ár áðrenn fólkapensjónsaldur, verður ásett til at vera 65 ár frá 1. juli 2030. Tað merkir, at aldursmarkið ikki fer at fylgja fólkapensjónsaldrinum, tá fólkapensjónsaldurin hækkar frá 2035. Aldursmarkið verður verandi á 65 árum.

1.5. Ummæli og ummælisskjal

Uppskotið varð lagt til almenna hoyring á ummælisportalinum hjá Føroya landsstýri tann 6. november 2024. Harumframt fingur hesi uppskotið til ummælis:

Akademikarafelag Føroya	Havnar Arbeidsmannafelag
Almannaverkið	Havnar Arbeidskvinnufelag
ALS	Havnar Handverkarafelag
Arbeidsmarknaðareftirlønargrunnurin	Heilsumálaráðið
Arkitektafelag Føroya	Heilsuhjálparafelag Føroya
Barna- og útbúgvingsmálaráðið	Heilsurøktarafelagi
Betri Pensjón	Hjálparlæknaråd Føroya
Bioanalytikarafelagið	Kommunufelagið
Búskapar- & Løgfrøðingafelag Føroya	Kommununala Arbeidsgevarafelag Føroya
Eftirlønargrunnur Havnar	Landsbankin
Etiska ráðið	Landsfelag Handverkaranna
Handverkarafelags	Landsfelag Pensjónista
Ergoterapeutfelagið	Lív
Fakfelag Sjómannskúlalærara í Føroyum	Ljósmøðrafelag Føroya
Farmakonomfelagið	Løgmansskrivstovan
FAS Serlæknafelag Føroya	Løgmálaráðið
Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar	Magistarafelag Føroya
Felagið Maskinmeistaralærarar	Maskinmeistarafelagið
Felagið Peningastovnar	MEGD
Fíggjarmálaráðið	Pedagogfelagið
Fiskivinnu- og samferðslumálaráðið	Prestafelagið
Fysioterapeutfelag Føroya	Ríkisumboðið og stovnarnir undir statinum
Føroya Arbeidarafelag	Rithøvundafelag Føroya
Føroya Arbeidsgevarafelag (Vinnuhúsið)	Samtak
Føroya Fiskimannafelag	Samverk
Føroya Handverkarafelag	Sosialráðgevarafelag Føroya
Føroya Lærafelag	Starvsfelagið
Føroya Musikklerarafelag	TAKS
Føroya Prentarafelag	Tryggingareftirlitið
Føroya Reiðarafelag	Tænastumannafelagið
Føroya Skipara-og Navigatørfelag	Umhvørvismálaráðið
Føroya Tekniska Lærafelag	Uttanríkis-og vinnumálaráðið
Gjaldstovan	Yrkisfelag Miðnám
Hagstovan	

Kapittul 2. Avleiðingarnar av uppskotinum

2.1. Fíggjarligar avleiðingar fyri land og kommunur

Uppskotið hevur jaligar fíggjarligar avleiðingar fyri land og kommunur. Hægri pensjónsaldur merkir at landið sparir pensjónsútreiðslur og hægri pensjónsaldur kann halda fólki longi á arbeiðsmarknaðinum, sum gevur skattainntøkur til land og kommunur.

Fíggjarmálaráðið hevur fyribils mettt um hvørjar avleiðingar tað hevur á almennu kassarnar. Metingin skal takast fyri fyrivarni, men kann geva eina mynd væntaðu av fíggjarligu avleiðingum.

Allar metingar eru í dagsins prísum.

Útgjald av fólkapensjón

Útgjaldið til egna eftirløn verður lutvíst mótroknað í fólkapensjónini. Fyri at meta um pensjónsútreiðslurnar í 2035 og fram, mugu vit tí gera ein meting eftirlønarsparingini hjá hesum fólki, tá tey raka pensjónsaldur. Síðani 2014 eru fólk kravd at spara upp til egna eftirløn og samstundis vóru krøv sett um at í mesta lagi 15 % av uppsparingini, kundi rindast út sum kapitalpensjón. Kravda eftirlønarinngjaldið var í 2014 1% og hækkar stigvíst fram í móti 2026 til 12%.

Tey, ið fyrst vera rakt av hækkaðum pensjónsaldri, verða tí í størstan mun mótroknaði frá inngjaldinum síðstu 20 árinum áðrenn pensjónsaldur. Bert inntøka, sum liggur omanfyri 61.900 kr. um árið verður mótroknað í fólkapensjónini. Fíggjarmálaráðið metir, at nýggir pensjónistar í 2035-2042 við verandi reglum í miðal fáa áleið 7.000 kr. í fólkapensjón um mánaðin. Ein øking í pensjónsaldri á 2 ár merkir tí eina sparing í útreiðslum hjá landinum til fólkapensjón á uml. 100 mió. kr.

Beinleiðis útreiðslurnar til fólkapensjón fara at lækka. Men samstundis fara útreiðslur til fyrirtíðarpensjón, tillagað starv og aðrar almannaveitingar at hækka nakað.

Sum frá líðir, tá fólk í størri mun hava spart upp til egna pensjón, minskar árliga sparingin av hækkaða pensjónsaldri, tí fólk tá fáa minni í fólkapensjón.

AMEG

Fyri AMEG hevur ein hægri pensjónsaldur ikki við sær at haldførið batnar, tí útgjaldið hækkar samsvarandi sparingini, tá alt inngjaldið skal rindast út aftur yvir tíð.

Skal bótast um haldførið og útgjaldið varðveitast á verandi støði, er neyðugt við lógarbroyting.

Um útgjaldið úr AMEG hevði verið óávirkað av broytingini í pensjónsaldri, hevði raksturinn hjá grunnum betrast uml. 100 mió. kr. um árið, tá broytingin er fult innførd.

Skattur av øktum arbeiðsútbøði

Tá pensjónsaldurinn hækkar er nærliggjandi at hugsa, at fólk eisini fara arbeiða longri. Men tað er ikki givið, at øll arbeiða eitt ár longri, tá pensjónsaldurinn hækkar eitt ár. Longu áðrenn fólk hava rokkið pensjónsaldur er uml. ¼ fólkinum farið av arbeiðsmarknaðinum, harav fleiri av heilsuávu. Tað er ikki hugsandi, at hesir persónar verða nógv longri á arbeiðsmarknaðinum, tá pensjónsaldurinn hækkar.

Somuleiðis er tað eisini fleiri, sum arbeiða longri enn pensjónsaldur. Tølini fyri arbeiðsvirkni vísa, at síðstu 20 árin er arbeiðsvirkni hjá fólki um pensjónsaldur hækkað spakuliga. Hetta hóast pensjónsaldurin hevur verið óbroyttur. Hetta týðir uppá, at tað eru onnur viðurskifti, enn almenna pensjónin, sum gera av, nær fólk gevast. Ein meting frá Fíggjarmálaráðnum er, at 400 persónar í hvørjum árgangi arbeiða fyri 300.000 kr. fyri hvørt ár, ið pensjónsaldurin hækkar. Hetta merkir, at skattskylduga inntøkan veksur 120 mió. kr. og skattainntøkan av hesum verður um 50 mió. kr. til land og kommunur. Hækkar pensjónsaldurin 2 ár er tí talan um 100 mió. kr. afturat í skatti til land og kommunur.

Sum frálíður, tá fólk í størri mun hava spart upp til egna pensjón, kann roknast við, at almenni pensjónsaldurin hevur minni ávirkan á hvussu leingi, og hvussu nógv fólk vilja arbeiða.

Aðrar fíggjarligar avleiðingar.

Tað eru fleiri gjøld og skattir, sum gera mun á pensjónistum og øðrum, so at pensjónistar sleppa lættari. T.d. rinda pensjónistar rinda ikki barsilsgjald, til AMEG ella ALS. Somuleiðis rinda pensjónistar lægri kringvarpsgjald og lægri egingjald fyri heilivág. Ein hægri pensjónsaldur gevur tí eisini av hesum orsökum hægri almennar inntøkur og lægri útreiðslur.

Samlað

Fyribils metingin er, at broyta pensjónsaldurin úr 68 ár til 70 ár samlað betrar almenna raksturin við 150-200 mió. kr. um árið. Tá er AMEG ikki taldur við

Broytingin verður stígvíst framd yvir 8 ár. Tí verður árliga almenna rakstarsparingin frá 2034 ein áttandapart av omanfyri nevndu sparing.

2.2. Umsitingarligar avleiðingar fyri land og kommunur

Uppskotið hevur ikki við sær umsitingarligar avleiðingar fyri land og kommunur.

2.3. Avleiðingar fyri vinnuna

Uppskotið hevur jaligar avleiðingar fyri vinnuna. Føroyingar verða longri á arbeiðsmarknaðinum, og sostatt økist arbeiðsútboðið og arbeiðsstyrkin.

2.4. Avleiðingar fyri umhvørvið

Uppskotið hevur ikki við sær avleiðingar fyri umhvørvið.

2.5. Avleiðingar fyri serstøk øki í landinum

Uppskotið hevur ikki við sær avleiðingar fyri serstøk øki í landinum.

2.6. Avleiðingar fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir

Uppskotið hevur ikki við sær avleiðingar fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir.

2.7. Millumtjóðasáttmálar á økinum

Lógaruppskotið hevur ikki við sær avleiðingar fyri millumtjóðasáttmálar á økinum.

2.8. Tvørgangandi millumtjóðasáttmálar

1) Hoyvíkssáttmálin

Uppskotið verður ikki mett at vera í stríð við Hoyvíkssáttmálan.

2) Evropeiski mannarættindasáttmálan, EMRS

Uppskotið verður ikki mett at stríða ímóti Evropeiska mannarættindasáttmálanum.

3) Sáttmáli Sameindu Tjóða um rættindi hjá einstaklingum, ið bera brek

Uppskotið verður ikki mett at hava avleiðingar fyri Sáttmála Sameindu Tjóða um rættindi hjá einstaklingum, ið bera brek.

2.9. Markaforðingar

Ein persónur, ið fær almannapensjón, og sum flytur millum londini í ríkisfelagsskapinum, fær ikki pensjónina við sær. Í staðin flytur viðkomandi til pensjónsskipanina, sum er galdandi í landinum, sum viðkomandi flytur til. T.d. tá fólkapensjónistur flytur úr Føroyum til Danmark, steðgar føroyska fólkapensjónin, og viðkomandi fær í staðin danska pensjón. Tá pensjónsaldurin er ymiskur í londunum kann tað tí fáa fíggarligar avleiðingar at flyta frá einum landi til eitt annað.

Søguliga hevur pensjónsaldurin í Føroyum og Danmark verið tann sami (67 ár). Fyri umleið 20 árum síðani lækkaði pensjónsaldurin í Danmark til 65 ár, men síðani 2019 er hann stigvíst hækkaður aftur, soleiðis at hann í dag er 67 ár. Í Danmark er avgerð tikin um at hækka pensjónsaldurin enn meira, soleiðis at hann í 2035 verður 69 ár. Í 2025 skal danska Fólkingið taka avgerð um, um pensjónsaldurin í 2040 skal hækka til 70 ár.

Í Føroyum er avgerð tikin um, at pensjónsaldurin í 2030 hækkar til 68 ár. Við hesum uppskotinum hækkar pensjónsaldurin í tíðarskeiðinum 2035 til 2042 stigvíst til 70 ár. Sostatt hevur uppskotið við sær, at pensjónsaldurin í Danmark og Føroyum fylgjast nøkulunda.

Uppskotið ávirkar ikki markaforðingar millum norðurlond. Føroyska almannapensjónin er fevnd av norðurlenska sáttmálanum um sosiala trygd, og tað merkir, at persónur, sum flytur millum Føroyar og eitt annað norðurland, fær sosialu pensjónina við sær úr landinum, sum flutt verður frá.

2.10. Revsing, fyrisitingarligar sektir, pantheimildir ella onnur størri inntriv

Uppskotið hevur ongar ásetingar um revsing, fyrisitingarligar sektir, pantheimildir ella onnur inntriv.

2.11. Skattir og avgjöld

Lógaruppskotið hevur ikki ásetingar um skattir ella avgjöld.

2.12. Gjöld

Lógaruppskotið hevur ikki ásetingar um gjöld.

2.13. Áleggur lógaruppskotið líkamligum eða lögfrøðiligum persónum skyldur?

Lógaruppskotið áleggur ikki líkamligum eða lögfrøðiligum persónum skyldur.

2.14. Leggur lógaruppskotið heimildir til landsstýrisfólkið, ein stovn undir landsstýrinum eða til kommunur?

Lógaruppskotið áleggur ikki heimildir til landsstýrisfólkið, stovn undir landsstýrisfólkinum eða til kommunur.

2.15. Gevur lógaruppskotið almennum myndugleikum atgongd til privata ogn?

Lógaruppskotið gevur ikki almennum myndugleikum atgongd til privata ogn.

2.16. Hevur lógaruppskotið aðrar avleiðingar?

Lógaruppskotið hevur ikki aðrar kendar avleiðingar enn tær, sum eru nevndar omanfyri.

2.17. Talvan: Yvirlit yvir avleiðingarnar av lógaruppskotinum

	Fyri landið eða landsmyndugleikar	Fyri kommunalar myndugleikar	Fyri pláss eða øki í landinum	Fyri ávísar samfelagsbólkar eða felagsskapir	Fyri vinnuna
Fíggarligar eða búskaparligar avleiðingar	Ja	Ja	Nei	Nei	Ja
Umsitingarligar avleiðingar	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Umhvørvisligar avleiðingar	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Avleiðingar í mun til altjóða avtalur og reglur	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Sosialar avleiðingar			Nei	Nei	

Kapittul 3. Serligar viðmerkingar

3.1. Viðmerkingar til ta einstøku greinina

Til § 1

Til nr. 1

Fólkapensjónsaldurinn er treytaður av dagfestingini fyri, nær ein er føddur. Ásetingin vísir, hvør pensjónsaldur er galdandi fyri persónar, ið eru føddir í nevndu tíðarskeiðum.

Tað er ásett í stk. 2, at pensjónsaldur fyri persón føddur aftan á 31. mars 1972 verður ásettur í løgtingslóg í 2030. Tað merkir, at eitt uppskot um pensjónsaldur skal leggjast fyri Løgtingið, sum ásetir aldurin galdandi frá í fyrsta lagi 2043.

Til nr. 2

Tað er nú ásett at aldursmarkið fyri framskundaðari pensjón er 64½ ár. Sambært higartil galdandi áseting hevur aldursmarkið fyri framskundaðari pensjón verið 3 ár áðrenn fólkapensjónsaldur. Síðani 1. juli 2024 hevur fólkapensjónsaldurinn verið 67½ ár, og tað merkir, at síðani tá hevur markið fyri framskundaðari pensjón verið 64½ ár – t.e. tað sama sum nú verður ásett í løgtingslógini.

Tá fólkapensjónsaldurinn hækkar næstu ferð tann 1. juli 2030 til 68 ár, hækkar aldursmarkið til framskundaða pensjón til 65 ár. Men markið hækkar ikki aftur, hóast pensjónsaldurinn aftur hækkar í 2035 og aftur árin aftan á.

Til § 2

Gildiskoma

Almanna- og mentamálaráðið, dagfesting

Sirið Stenberg
landsstýrisfólk

/ Eyðun Mohr Hansen

Yvirlit yvir fylgiskjøl:

Fylgiskjal 1: Javntekstur

Fylgiskjal 2: Frágreiðing um pensjónsaldur